

УДК 342.951(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/ln.2024.22.02>

Березневич О.В.

здобувач

Науково-дослідний інститут публічного права

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ НАДАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Вступ. Проблема надання «поліцейських послуг» поліцейськими та органами (підрозділами) Національної поліції України є актуальною в контексті розвитку правової держави та забезпечення соціальної безпеки й захисту прав і свобод громадян. У сучасних умовах реформування інститутів публічного адміністрування та використання Національною поліцією України сил і засобів в умовах воєнного стану, пов'язаного з повномасштабним російським терористичним вторгненням, вимагає перебудови структури та адміністративної діяльності органів і підрозділів Національної поліції [1]. Одночасно євроатлантичні прагнення українського народу призводять до того, що концепція надання справедливих та ефективних «поліцейських послуг» стає ключовим публічним інструментом для забезпечення ефективної взаємодії держави, суспільства та громадян на цьому шляху [2].

Діяльність Національної поліції, зокрема в контексті надання поліцейських послуг, є не лише проявом соціально-правової інновації, але й важливим напрямком у розвитку правової системи України загалом. Ураховуючи провідну роль Національної поліції в забезпеченні прав і свобод людини, надання поліцейських послуг населенню стає стратегічною складовою вдосконалення взаємодії держави та громадян.

Розвиток системи адміністративних послуг у сфері поліцейської діяльності визначає нові перспективи та напрямки для підвищення якості правової взаємодії між державою та її громадянами. Це означає не лише забезпечення ефективного реагування на потреби

та запити громадян, але й сприяння побудові довіри та взаєморозуміння між правоохоронними органами й населенням. Такий підхід сприяє підвищенню рівня безпеки та захисту прав громадян, а також сприяє формуванню правової культури серед населення та покращенню загального соціального клімату в країні [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. 2017 року Д. Ластовичем було захищено дисертацію, присвячену адміністративно-правовим засадам надання поліцейських послуг в Україні [4]¹. Крім того, до наукової проблематики, яка певною мірою стосується поліцейських послуг, звертались учені в галузі адміністративного права В. Аверянов, І. Бабич, Ю. Біла-Тюріна, І. Бойко, А. Бурбій, С. Вітвіцький, В. Галунько, О. Гулак, П. Діхтєвський, І. Зозуля [5], Л. Коваленко, О. Кузьменко, Д. Ластович, Б. Логвиненко, О. Мердова, Р. Миронюк, А. Собакар, А. Танько, В. Тулінов, В. Фелик, О. Циганов, О. Юнін та ін. Проте останніми роками монографічних досліджень з аналізованої проблематики в доступних джерелах не виявлено. Тому можна зробити висновок про певну наукову лаку в цій сфері.

«Поліцейські послуги» є головним інститутом поліцейської діяльності, які проте досі не мають законодавчого визначення та сталого доктринального розуміння. Це, на наш погляд, знижує ефективність діяльності Національної поліції, не дає можливість громадянам адекватно, виходячи із засад зрозумілості та про-

¹ Ластович Д. Адміністративно-правові засади надання поліцейських послуг в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ: НДІ публіч. права., 2017. 16 с.

стоти, оцінювати службову діяльність поліцейських. Зважаючи на зазначені обставини досліджувана тема є актуальною та затребуваною для науково-практичного застосування.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі теорії адміністративного права, доктринальних поглядів на аналізовані нами проблеми вчених у галузі адміністративного права та чинного законодавства сформулювати поняття й розкрити зміст адміністративно-правових аспектів надання поліцейських послуг в Україні.

Виклад основних положень. Звертаючись до енциклопедичних знань, слід відзначити, що «послуга» – це дія, вчинок, що дає користь, допомогу іншому [10]. Коли ми, розглядаємо інститут «послуги» в публічно правовій площині, то маємо відзначити, що сучасне адміністративне право України наповнює практично всю правову публічну матерію вітчизняного суспільства й характеризується людиноцентризмом [11], згідно з яким адміністративні органи мають якісно та вчасно надавати адміністративні послуги, тим самим якнайповніше забезпечувати права, свободи та законні інтереси приватних осіб [12]. Саме таку концепцію заклали розробники проекту Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII, поставивши за мету створення Національної поліції в Україні – органу виконавчої влади, який служитиме суспільству і призначений для охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки [13].

На наш погляд, це загалом удалося здійснити, адже ухвалений 2 липня 2015 р. Верховною Радою України Закон № 580-VIII «Про Національну поліцію» чітко й однозначно визначив, що завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки й порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних,

соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій їх потребують [14].

Проте, ставлячи на перший план сервісні завдання Національної поліції, Закон № 580-VIII не розкриває категорійного розуміння та змісту поліцейських послуг. Тільки два рази в його нормах вживається аналізована нами категорія: по-перше, в контексті того, що Міністр внутрішніх справ України забезпечує формування державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони та захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, *а також надання поліцейських послуг* (курсив наш. – О.Б.) та контролює її реалізацію поліцією; по-друге, що керівник поліції вносить на розгляд Міністра внутрішніх справ України пропозиції щодо забезпечення формування державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони та захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, надання поліцейських послуг (підкреслено нами. – О.Б.). Уся діяльність поліції, зокрема при наданні поліцейських послуг, керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Законом України «Про Національну поліцію» та іншими законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради, ухваленими відповідно до Конституції та законів, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України й іншими нормативно-правовими актами [14].

Що ж стосується інших законів, то в Законі України від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI «Про адміністративні послуги» визначено, що «адміністративна послуга» – результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або здійснення обов'язків такої особи відповідно до закону. Надання адміністративних послуг

здійснюється відповідно до Закону України «Про адміністративну процедуру» [15]. При цьому він регулює відносини органів виконавчої влади, їх посадових осіб, інших суб'єктів, які відповідно до закону уповноважені здійснювати функції публічної адміністрації, з фізичними та юридичними особами щодо розгляду й вирішення адміністративних справ через ухвалення й виконання адміністративних актів [16].

Відповідно виникає запитання: чи поширюється дія вищезазначених законів на поліцейські послуги? Чи зобов'язані поліцейські при наданні таких послуг дотримуватися правових засад (принципів, засобів і процедур) реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, передбачених у них? Часткову відповідь на ці запитання дають норми аналізованого Закону від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI: стаття 2 визначає негативно, що його дія однозначно не поширюється на дізнання, досудове слідство й оперативно-розшукову діяльність, яку здійснюють посадові особи, органи та підрозділи Національної поліції; стаття 3 позитивно наголошує, що до адміністративних послуг також належить надання органами виконавчої влади, іншими державними органами, їх посадовими особами, державним реєстратором, суб'єктом державної реєстрації витягів та виписок із реєстрів, довідок, копій, дублікатів документів та інші дії, які передбачені законом і стосуються підтвердження юридичного статусу чи факту для суб'єкта звернення або об'єкта, який перебуває в його власності, володінні чи користуванні.

Отже, можна узагальнити, що такий напрямок поліцейських послуг, як протидія злочинності у формі здійснення оперативно-розшукової та слідчої діяльності, не регулюється нормами Закону України «Про адміністративні послуги». Що стосується інших складових поліцейських послуг, то однозначної та простої відповіді на поставлені питання, на наш погляд, немає. В окремих випадках норми законів України № 5203-VI та № 2073-

IX будуть слухними при наданні поліцейських послуг, в інших їх використанні буде проблематичним, недоцільним або навіть неможливим. Зокрема, за своєю реалізацією зазначені закони належно себе зарекомендували, коли результатом надання поліцейських послуг є ухвалення адміністративних актів. У тих же випадках, коли посадові особи Національної поліції (органи, підрозділи) застосовують інші інструменти публічного адміністрування (наприклад, здійснюють фактичні дії у формі поліцейських заходів), норми зазначених законів застосовувати не можна.

За відсутності законодавчого категорійного розуміння об'єктивно вступає в дію наука адміністративного права на рівні доктрини. Так, О. Циганов визначає поліцейську послугу як публічно-владну діяльність органу чи підрозділу поліції, передбачену законом, що ґрунтується на виконанні поліцейських функцій. Ці функції безпосередньо пов'язані із захистом прав і свобод людини, інтересів суспільства й держави, боротьбою із злочинністю, забезпеченням громадської безпеки й порядку. Поліцейська послуга виявляється у здійсненні дій або ухваленні рішень, що відбуваються в контакт з конкретною фізичною чи юридичною особою. Ці особи переважно звертаються до відповідного органу або підрозділу поліції, його посадової особи з метою реалізації своїх суб'єктивних прав, свобод і законних інтересів або для виконання покладених на них обов'язків у сфері правоохоронної діяльності [17; 18].

Більш ґрунтовно Д. Ластович розглядає поліцейські послуги як діяльність органів та посадових осіб Національної поліції України, спрямовану на забезпечення необхідних умов для нормальної реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, а також суспільства і держави загалом. Ці послуги мають на меті задовольняти нагальні потреби й запити в різних сферах суспільного життя, що входять до компетенції Національної поліції. Учений зосереджується на аналізі та характеристиці поліцейських

послуг у сферах забезпечення публічної безпеки й порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства й держави. Він також проводить адміністративно-правову характеристику інших публічних послуг, які надаються поліцейськими, таких як домедична та медична допомога, правова допомога та соціальна допомога [4].

Ю. Біла-Тюріна вказує на те, що категорія «поліцейська послуга», що закріплена нормативно, містить низку доктринальних і методологічних суперечностей через недостатню відповідність родовому поняттю «публічна послуга». Вона вважає, що існує штучне обмеження сфери діяльності Національної поліції: з одного боку, ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» ставить під сумнів такі основоположні ознаки публічних послуг, як ініціювання надання послуги споживачем, наявність кінцевого результату надання послуги у вигляді індивідуального акту типової форми та спрямованість на задоволення персоніфікованого інтересу у вигляді корисного результату; з іншого боку, завдання Національної поліції не охоплює всі її функції та повноваження як органу публічної адміністрації. Щоб уникнути зазначених суперечностей на теоретичному рівні, Ю. Біла-Тюріна пропонує розрізнити широкий та вузький підходи до розуміння поліцейських послуг. За широким підходом, поліцейські послуги охоплюють будь-яку діяльність Національної поліції, тоді як у вузькому розумінні вони визначаються як безперервна професійна діяльність уповноважених підрозділів та/або службових осіб Національної поліції, спрямована на задоволення публічного інтересу щодо забезпечення громадської безпеки і правопорядку, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, а також протидію злочинності [19].

У юридичній літературі з поліцейської діяльності утвердився загалом сталий погляд на юридичну природу «поліцейської послуги» як передбачену законом діяльність посадових осіб (органів та підрозділів) поліції, спрямо-

ваних на забезпечення прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, боротьбу зі злочинністю та забезпечення публічної безпеки й порядку. Така діяльність включає в себе ухвалення рішень та здійснення дій у взаємодії з фізичними або юридичними особами для захисту їхніх прав і свобод. Поліцейські послуги поділяються на кілька видів: адміністративні поліцейські послуги, що пов'язані з реєстрацією, виданням документів та оформленням дозволів; інформаційні поліцейські послуги, спрямовані на надання інформації громадянам про стан правопорядку та роз'яснення законодавства; охоронні поліцейські послуги, що забезпечують безпеку фізичних і юридичних осіб та їхнього майна, й ін. [20; 21].

Висновки. Використовуючи таке різноманіття думок учених у галузі адміністративного права, чинного законодавства, а також власне розуміння аналізованої проблематики, можемо зробити деякі узагальнення:

– «поліцейські послуги» в адміністративно-правовому аспекті – це певний вид адміністративної діяльності посадових осіб (органів і підрозділів) Національної поліції України;

– предметом «поліцейських послуг» є широке коло визначених у статті 2 Закону України «Національну поліцію» цінностей, запланованих для виконання. Не належить до предмета нашого аналізу оперативно-розшукової та слідчої діяльності;

– «поліцейські послуги» мають власну систему норм адміністративного права, зовнішнім виразом яких поряд із Конституцією є закони України «Про Національну поліцію», «Про адміністративні послуги», «Про адміністративну процедуру»;

– в адміністративно-правових відносинах із надання «поліцейських послуг» беруть участь поліцейський (орган або підрозділ поліції) та приватні особи;

– «поліцейські послуги» можуть бути публічно-сервісними, коли надаються за заявою приватних осіб, і втручальними, коли згода приватної особи на надання такої

послуги з метою забезпечення публічної інтересу не є обов'язковою;

– «поліцейські послуги» за критерієм використання інструментів публічного адміністрування поділяються на:

а) адміністративно-сервісні, які надаються за заявою приватних осіб і результатом їх надання є ухвалення сприятливого для приватної особи адміністративного акту;

б) адміністративно-владні, коли поліцейський (орган, підрозділ поліції) відповідно до прямо прописаної законодавчої компетенції зобов'язаний втрутитися й захистити порушені права, свободи й законні інтереси приватних осіб або публічний інтерес держави й суспільства через видання несприятливого для інших приватних осіб адміністративного акту;

в) адміністративно-примусові, коли поліцейський за нормами Закону України «Про Національну поліцію» має право застосувати поліцейські заходи як крайню форму фактичної дії;

г) адміністративно-контрольні, коли органи (підрозділи) Національної поліції мають компетенцію здійснювати контрольні (наглядові) заходи;

д) інформаційні «поліцейські послуги», спрямовані на надання інформації громадянам про стан правопорядку та роз'яснення законодавства;

ж) охоронні «поліцейські послуги», які забезпечують безпеку фізичних і юридичних осіб, їхнього майна та ін.

Отже, «поліцейські послуги» в адміністративно-правовому аспекті – це діяльність посадових осіб (органів і підрозділів) Національної поліції України на основі реалізації норм адміністративного права, спрямована на забезпечення прав і свобод людини, інтересів суспільства, держави, публічної безпеки і порядку та безпеки фізичних і юридичних осіб, їхнього майна, що здійснюється через ухвалення адміністративних актів, здійснення фактичних дій, контрольних заходів і використання інших інструментів публічного адміністрування.

Анотація

Статтю присвячено аналізу поняття та розкриття змісту адміністративно-правових аспектів правової категорії «поліцейських послуг» в Україні. Акцентовано увагу на тому, що «поліцейські послуги» – це діяльність посадових осіб правоохоронної служби органів і підрозділів Національної поліції України, направленої на забезпечення прав і свобод людини, інтересів суспільства, держави, публічної безпеки й порядку шляхом розширення правового сервісу на користь фізичних і юридичних осіб з метою реалізації ними своїх прав, свобод та законних інтересів.

Цілі, яких прагне досягти суспільство на шляху розвитку правової держави та реформування законодавства націлені на удосконалення змісту категорії «поліцейських послуг» якими наділяється Національна поліція Україною через корекцію відповідних сервісних поліцейських компетенцій.

Після подій Революції Гідності, яка стала каталізатором сучасних змін було обрано курс на євроінтеграцію. Триває реформування правоохоронної системи, в ході якої було ліквідовано «міліцію» та створено Національну поліцію України, органу покликаною служити інтересам суспільства за європейським зразком, моделі правоохоронного органу, що передбачає надання сервісних послуг населенню.

З початком повномасштабного вторгнення в значній мірі виникла потреба у прискоренні запровадження ефективного зарубіжного досвіду функціонування правоохоронної системи, перегляду філософії діяльності підрозділів Національної поліції України, впровадження європейських стандартів щодо дотримання прав і свобод людини та поглиблення міжнародного співробітництва із представниками поліцейських відомств. Зокрема, завдяки цим ініціативам Національна поліція змогла значно просунути на шляху до цифрової модернізації.

Мета досягається шляхом ухвалення Національною поліцією адміністративних актів, здійснення фактичних дій, контрольних заходів і використання інших інструментів публічного адміністрування з метою забезпечення публічної безпеки і порядку. Пріоритетними є протидія злочинності, охорона прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави.

Ключові слова: адміністративна діяльність, адміністративна послуга, адміністративна процедура, адміністративний орган, адміністративний акт, інформація, компетенція, контроль (нагляд), повноваження, поліцейський, права і свободи громадян, публічний інтерес, фактична дія.

Bereznevych O.V. Administrative law aspects of providing police services in Ukraine

Summary

The article is devoted to the analysis of the concept and disclosure of the content of administrative and legal aspects of the legal category of "police services" in Ukraine. Attention is focused on the fact that "police services" are the activities of officials of the law enforcement service of bodies and units of the National Police of Ukraine, aimed at ensuring human rights and freedoms, the interests of society, the state, public safety, and order by expanding legal services for the benefit of individuals and legal entities persons to realize their rights, freedoms and legitimate interests.

The goals that society strives to achieve on the way to the development of the rule of law and the reform of legislation are aimed at improving the content of the category of "police services" that are assigned to the National Police of Ukraine through the correction of the relevant service police competencies.

After the events of the Revolution of Dignity, which became a catalyst for modern changes, a course for European integration was chosen. The reform of the law enforcement system is ongoing, during which the "militia" was eliminated, and the National Police of Ukraine was created, a body called to serve the interests of society according to the European model, a model of a law enforcement body that provides services to the population.

With the beginning of a full-scale invasion, there was a need to speed up the introduction of effective foreign experience in the functioning of the law enforcement system, to review the philosophy of operations of the National Police of Ukraine, to implement European and NATO standards regarding the observance of human rights and freedoms, and to deepen international cooperation with representatives of police departments. Thanks to these initiatives, the National Police was able to make significant progress on the path to digital modernization.

The goal is achieved through the adoption of administrative acts by the National Police, the implementation of actual actions, control measures and the use of other tools of public administration to ensure public safety and order. Combating crime, protecting human rights and freedoms, the interests of society and the state are priorities.

Key words: actual action, administrative act, administrative activity, administrative body, administrative procedure, administrative service, competence, control (supervision), information, policeman, powers, public interest, rights, and freedoms of citizens.

Список використаних джерел:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64. Затверджено Законом № 2102-IX від 24.02.2022. *Верховна Рада України*. 2024. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
2. Президент України Володимир Зеленський обговорив Формулу миру та євроатлантичні прагнення України з групою словацьких парламентарів на чолі з головою Нацради. *INTERFAX*. 2023. URL : <https://interfax.com.ua/news/general/921572.html>

3. Танько А. Становлення в Україні системи надання поліцейських послуг – основа забезпечення державою прав і свобод людини. *Наукові записки. Серія: право*. Випуск 8. 2020. URL : <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/697d9909-a16e-4c40-a244-c410580637b3/content>
4. Ластович Д. Адміністративно-правові засади надання поліцейських послуг в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ: НДІ публіч. права., 2017. 16 с.
5. Зозуля І. Поліцейські послуги в законодавстві України та на практиці. *Форум Права*. 2019. № 3. URL : http://forumprava.pp.ua/files/021-038-2019-3-FP-Zozulia_5.pdf
6. Оцінка громадянами ситуації в країні та дій влади. Довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів (січень 2024 р.). *Разумков Центр*. 2024. URL : <https://razumkov.org.ua/napriamku/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vlady-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-sichen-2024r>
7. Герої України НГУ. Національна Гвардія України. 2024. URL : <https://ngu.gov.ua/geroyi-ukrayiny-ngu-2/>
8. Вічна пам'ять героям-прикордонникам. Державна прикордонна служба України. 2024. URL : <https://dpsu.gov.ua/ua/memory>
9. Герої ДСНС України. Державна служба України з Надзвичайних ситуацій. 2024. URL : <https://dsns.gov.ua/news/geroyi-dsns-ukrayini>
10. Послуга. Тлумачний словник української мови. SLOVNYK.UA. 2024. URL : <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%83%D0%B3%D0%B0>
11. Авер'янов В. Нова доктрина українського адміністративного права: концептуальні позиції. *Право України*. 2006. № 5. URL : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/Averianov11.pdf
12. Галуцько В. Галуцько В., Діхтієвський П., Гулак О., Коваленко Л., Кузьменко О. та ін. Адміністративне право та адміністративний процес в умовах воєнного стану в Україні: навчальний посібник : у 2-х томах. Том 1. Загальне адміністративне право. Особливе адміністративне право / за заг. ред. В. Галуцько, В. Фелика. Київ, 2024. 820 с.
13. Проект закону про Національну поліцію від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Верховна рада України*. 2023. URL : https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55082
14. Про національну поліцію. Закон України 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379. URL; <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
15. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI. *Верховна рада України*. 2024. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
16. Про адміністративну процедуру. Закон України 17 лютого 2022 р. № 2073-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2023. № 15. Ст.50. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>
17. Циганов О. Г. , Бабич І. С., Бойко І. В., Бурбій А. В. Поліцейська діяльність та поліцейські послуги в Україні: організаційно-правові аспекти: монографія. Вінниця: «Твори», 2019. 196 с.
18. Циганов О. Підходи до з'ясування сутності поліцейських послуг: вітчизняні реалії та зарубіжна практика. *Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка*. 2019. Вип. 1 (85) С.186-192.
19. Біла-Тюріна Ю. Адміністративно-правове регулювання послуг, що надаються Національною поліцією України: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 18 с.
20. Поліцейська діяльність : підручник / С.С. Вітвіцький, В.С. Тулінов, О. М. Мердова та ін.; за заг. ред. проф. С.С. Вітвіцького. Київ : ВД Дакор, 2021. 372 с.
21. Поліцейська діяльність: навч.-метод. посібник / кол. авт.: д.ю.н., проф. А. О. Собакарь, д.ю.н., проф. О. С. Юнін, д.ю.н., проф. Б.О. Логвиненко та ін. ; за заг. ред. д.ю.н., проф. Р. В. Миронюка. Дніпро : Дніпроп. держ. унт внутр. справ, 2022. 92 с.